

NATURA 2000 - STANDARDOWY FORMULARZ DANYCH

dla obszarów specjalnej ochrony (OSO),
proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (pOZW),
obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty (OZW) oraz
specjalnych obszarów ochrony (SOO)

OBSZAR PLC140001
NAZWA
OBSZARU Puszcza Kampinowska

ZAWARTOŚĆ

- [1. IDENTYFIKACJA OBSZARU](#)
- [2. POŁOŻENIE OBSZARU](#)
- [3. INFORMACJE PRZYRODNICZE](#)
- [4. OPIS OBSZARU](#)
- [5. STATUS OCHRONY OBSZARU](#)
- [6. POWIĄZANIA OBSZARU](#)
- [7. MAPA OBSZARU](#)

1. IDENTYFIKACJA OBSZARU

1.1. Typ C	1.2. Kod obszaru PLC140001	Powrót
---------------	-------------------------------	------------------------

1.3. Nazwa obszaru

Puszcza Kampinowska

1.4. Data opracowania 2001-08	1.5. Data aktualizacji 2024-03
----------------------------------	-----------------------------------

1.6. Instytucja lub osoba przygotowująca wniosek:

Nazwisko/Organizacja:	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
Adres:	Polska Al. Jerozolimskie 136 Warszawa 02-305
Adres e-mail:	kancelaria@gdos.gov.pl

1.7. Data wskazania oraz objęcia formą ochrony/klasyfikacji terenu

Data zaklasyfikowania obszaru jako OSO:	2004-11
Krajowe odniesienie prawne dla formy ochrony OSO	rozp. MŚ z dn. 21.07.2004 r. w sprawie osop
Data zaproponowania obszaru jako OZW:	2004-04
Data zatwierdzenia obszaru jako OZW(*):	2008-01

91D0			3.76		M	D			
91E0			1223.32		M	C	C	C	C
91I0			109.16		M	C	C	B	C
91T0			0.01		M	D			

- PF: dla typów siedlisk, do których mogą odnosić się zarówno formy priorytetowe, jak i niepriorytetowe (6210, 7130, 9430) należy wpisać „x” w kolumnie PF celem wskazania formy priorytetowej.
- NP: jeśli dany typ siedliska nie istnieje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Pokrycie: można wpisywać z dokładnością do wartości dziesiętnych.
- Jaskinie: w przypadku siedlisk typu 8310 i 8330 (jaskinie) należy podać liczbę jaskiń, jeśli nie są dostępne szacunkowe dane na temat powierzchni.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe).

3.2. Gatunki objęte art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EEG oraz ocena znaczenia obszaru dla tych gatunków

[illegible]

B	A091	chrysaetos			c				P	M	D			
B	A089	Aquila pomarina			r	1	3	p		M	D			
B	A028	Ardea cinerea			c				P	M	D			
B	A222	Asio flammeus			r				P	M	D			
B	A059	Aythya ferina			r	1	5	p		M	D			
B	A061	Aythya fuligula			r	1	2	p		M	D			
B	A060	Aythya nyroca			c				P	M	D			
M	1308	Barbastella barbastellus			w	400	500	i		G	C	B	C	B
M	1308	Barbastella barbastellus			r	800	1000	i		M	C	B	C	B
A	1188	Bombina bombina			p					M	D			
B	A104	Bonasa bonasia			p					M	D			
B	A021	Botaurus stellaris			r	3	3	i		M	D			
B	A067	Bucephala clangula			c				P	M	D			
M	1352	Canis lupus			p	15	25	i		G	C	A	C	B
B	A224	Caprimulgus europaeus			r	50	50	p		M	C	B	C	C
B	A368	Carduelis flammea			c				P	M	D			
B	A371	Carpodacus erythrinus			c				P	M	D			
M	1337	Castor fiber			p	51	100	i		M	D			
B	A136	Charadrius dubius			r				P	M	D			
B	A196	Chlidonias hybridus			c				P	M	D			
B	A197	Chlidonias niger			c				P	M	D			
B	A197	Chlidonias niger			r	8	12	i		M	D			
B	A031	Ciconia ciconia			r	12	20	i		M	D			
B	A030	Ciconia nigra			r	10	15	i		M	C	B	C	B
B	A081	Circus aeruginosus			r	7	10	p		M	D			
B	A082	Circus cyaneus			c				P	M	D			
B	A084	Circus pygargus			r	1	2	p		M	D			
B	A207	Columba oenas			r	10	10	p		M	D			
B	A231	Coracias garrulus			c				P	M	D			
B	A113	Coturnix coturnix			r	11	11	i		M	D			
B	A122	Crex crex			r	95	95	i		M	C	B	C	B
I	1086	Cucujus cinnaberinus			p				P	M	C	A	A	B
B	A038	Cygnus cygnus			c				P	M	D			
B	A038	Cygnus cygnus			c				P	M	D			
B	A036	Cygnus olor			r	1	5	p		M	D			
B	A036	Cygnus olor			c				P	M	D			

B	A239	Dendrocopos leucotos		p	1	1	p		M	D			
B	A238	Dendrocopos medius		p	80	100	p		M	C	B	C	C
B	A429	Dendrocopos syriacus		p	1	1	p		M	D			
B	A236	Dryocopus martius		p	100	150	p		M	D			
B	A027	Egretta alba		c				P	M	D			
B	A379	Emberiza hortulana		r	1	5	p		M	D			
I	1065	Euphrydas aurinia		p				P	M	C	B	A	C
B	A098	Falco columbarius		c				P	M	D			
B	A103	Falco peregrinus		c				P	M	D			
B	A096	Falco tinnunculus		r	3	5	p		M	D			
B	A321	Ficedula albicollis		r				P	M	D			
B	A320	Ficedula parva		r	20	40	p		M	D			
B	A125	Fulica atra		r				P	M	D			
B	A153	Gallinago gallinago		r	60	70	p		M	D			
B	A154	Gallinago media		c	1	1	i		M	D			
B	A123	Gallinula chloropus		r				P	M	D			
I	1082	Graphoderus bilineatus		p				P	M	D			
B	A127	Grus grus		r	30	60	i		M	D			
B	A075	Haliaeetus albicilla		p	2	4	p		M	D			
B	A022	Ixobrychus minutus		c				P	M	D			
B	A022	Ixobrychus minutus		r	1	1	i		M	D			
B	A338	Lanius collurio		r	100	120	i		M	D			
B	A340	Lanius excubitor		r	20	30	p		M	D			
B	A179	Larus ridibundus		r	250	250	i		M	D			
I	1042	Leucorrhinia pectoralis		p				P	M	C	B	B	B
B	A156	Limosa limosa		r	6	12	i		M	D			
B	A291	Locustella fluviatilis		r	40	70	i		M	D			
B	A292	Locustella luscinioides		r	5	10	p		M	D			
B	A290	Locustella naevia		r	50	90	p		M	D			
B	A246	Lullula arborea		r	250	300	p		M	C	B	C	C
B	A270	Luscinia luscinia		r				P	M	D			
M	1355	Lutra lutra		p	6	10	i		M	D			

I	1060	Lycaena dispar			p				P	M	C	B	C	B
M	1361	Lynx lynx			p	6	10	i		M	B	B	A	C
B	A070	Mergus merganser			r	1	1	p		M	D			
B	A073	Milvus migrans			c				P	M	D			
B	A074	Milvus milvus			c				P	M	D			
F	1145	Misgurnus fossilis			p				P	M	D			
M	1318	Myotis dasycneme			p					M	D			
M	1324	Myotis myotis			p	10	10	i		M	D			
B	A160	Numenius arquata			r	1	1	p		M	D			
B	A160	Numenius arquata			c				P	M	D			
I	1084	Osmoderma eremita			p				P	M	C	A	C	A
B	A094	Pandion haliaetus			c				P	M	D			
B	A323	Panurus biarmicus			c				P	M	D			
B	A072	Pernis apivorus			r	15	25	p		M	C	B	C	C
B	A391	Phalacrocorax carbo sinensis			c				P	M	D			
I	6177	Phengaris teleius			p				P	M	C	B	C	B
B	A151	Philomachus pugnax			c				P	M	D			
B	A234	Picus canus			c	1	1	i		M	D			
B	A140	Pluvialis apricaria			c				P	M	D			
B	A006	Podiceps grisegena			r	1	2	p		M	D			
B	A120	Porzana parva			r	1	1	i		M	D			
B	A119	Porzana porzana			r	50	50	i		M	C	C	C	C
P	1477	Pulsatilla patens			p	6	6	i		M	D			
B	A118	Rallus aquaticus			r					M	D			
B	A336	Remiz pendulinus			r				P	M	D			
F	5339	Rhodeus amarus			p				P	M	D			
B	A249	Riparia riparia			r	1	100	p		M	D			
B	A155	Scolopax rusticola			r				P	M	D			
B	A195	Sterna albifrons			c				P	M	D			
B	A195	Sterna albifrons			r	1	5	i		M	D			
B	A193	Sterna hirundo			c				P	M	D			
B	A307	Sylvia nisia			r	50	80	p		M	D			
B	A004	Tachybaptus ruficollis			r	11	50	p		M	D			
P	1437	Thesium ebracteatum			p	210	210	i		M	C	B	C	B

B	A166	Tringa glareola		c				P	M	D			
B	A164	Tringa nebularia		c				P	M	D			
B	A165	Tringa ochropus		r				P	M	D			
B	A162	Tringa totanus		c				P	M	D			
B	A162	Tringa totanus		r	5	10	p		M	D			
A	1166	Triturus cristatus		p					M	D			
B	A232	Upupa epops		r	40	50	p		M	C	B	C	B
B	A142	Vanellus vanellus		r	30	50	p		M	D			
I	1014	Vertigo angustior		p				P	M	D			
I	1016	Vertigo moulinsiana		p				P	M	D			

- Grupa: A = płazy, B = ptaki, F = ryby, I = bezkręgowce, M = ssaki, P = rośliny, R = gady.
- S: jeśli dane o gatunku są szczególnie chronione i nie mogą być udostępnione publicznie, należy wpisać „tak”.
- NP: jeśli dany gatunek nie występuje już na danym terenie, należy wpisać „x” (opcjonalnie).
- Typ: p = osiadłe, r = wydające potomstwo, c = przelotne, w = zimujące (w przypadku roślin i gatunków niemigrujących należy użyć terminu „osiadłe”).
- Jednostka: i = osobniki pojedyncze, p = pary lub inne jednostki według standardowego wykazu jednostek i kodów zgodnego ze sprawozdawczością na podstawie art. 12 i 17 (zob. [portal referencyjny](#)).
- Kategorie liczebności (kategoria): C = powszechne, R = rzadkie, V = bardzo rzadkie, P = obecne - wypełnić, jeżeli brak jest danych (DD), lub jako uzupełnienie informacji o wielkości populacji.
- Jakość danych: G = „wysoka” (np. na podstawie badań); M = „przeciętna” (np. na podstawie częściowych danych i ekstrapolacji); P = „niska” (np. zgrubne dane szacunkowe); DD = brak danych (kategorię tę należy stosować wyłącznie, jeśli nie da się dokonać nawet zgrubnej oceny wielkości populacji - w takiej sytuacji można pozostawić puste pole dotyczące wielkości populacji, jednak pole „Kategorie liczebności” musi być wypełnione).

4. OPIS OBSZARU

4.1. Ogólna charakterystyka obszaru

[Powrót](#)

Klasa siedliska przyrodniczego	Pokrycie [%]
N17	45.47
N19	10.08
N16	20.3
N07	0.09
N10	13.73
N23	0.62
N12	9.72
Ogółem pokrycia siedliska przyrodniczego	100

Dodatkowa charakterystyka obszaru:

Obszar znajduje się na Nizinie środkowomazowieckiej w południowo-zachodniej części Kotliny Warszawskiej.

Położona jest w pradolinie Wisły na tarasach nadzalewowych. Od wschodniej strony bezpośrednio graniczy Warszawą. Teren ten charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem morfologicznym na tle otaczających ją terenów równinnych. Występują tu naprzemianległe obszary wydmowe i bagienne.

Ukształtowanie tego terenu pochodzi z okresu zlodowacenia Wisły ok. 20 tys. lat temu. Rzeka Wisła zbierała wody z obszaru południowej i wschodniej Polski oraz wody wypływające spod lodowca. Utworzyła wtedy koryto o szerokości ok. 18 km i o przebiegu równoleżnikowym, a następnie wypełniła je piaskami fluwioglacjalnymi. Piaski te obecnie tworzą najstarszy taras nadzalewowy uformowany w postaci dwóch pasów wydmowych. Wydmy na terenie ostoi należą do jednych z najlepiej wykształconych w Europie wydmy śródlądowych, tworząc łuki, parabole, wały, grzędy i zespoły wydmowe o wysokościach względnych do 30 m. W czasie następujących później zmian klimatu wykształciły się kolejne koryta rzeczne, które obecnie stanowią pasy bagienne z płytkimi pokładami torfu i licznymi drobnymi ciekami wodnymi. Ten kontrast suchych wydmy i obniżeń ze stagnującą przez 2-3 miesiące wodą powierzchniową jest charakterystyczną cechą krajobrazu ostoi.

Obszar znajduje się na obszarze węzła hydrologicznego. Łączą się tu duże rzeki: Bug, Narew Wkra, Bzura. Koryta tych rzek stanowią korytarze ekologiczne, a Puszcza Kampinoska stanowi węzeł korytarzy o randze europejskiej.

Roślinność Puszczy Kampinoskiej, uwarunkowana zróżnicowanym charakterem rzeźby terenu i podłoża, wykazuje się charakterystycznym układem przestrzennym, w którym wyróżniają się dwa główne, naprzemiennie ułożone elementy - porośnięte głównie borami sosnowymi i mieszanymi pasy wydmowe oraz w znacznej mierze bezleśne pasy bagienne z roślinnością szuwarową i łąkową, a także coraz mniej już licznymi pastwiskami i polami uprawnymi.

Lasy zajmują łącznie ponad 70% powierzchni obszaru. Dominującymi gatunkami w drzewostanach są: sosna zwyczajna (66 %), olsza czarna (12 %), dąb szypułkowy (10 %) brzoza brodawkowata i omszona (8 %) Przeważającą powierzchnię pasów wydmowych zajmują: bory mieszane świeże *Quercus robur*-*Pinetum*, subkontynentalne bory świeże *Peucedano*-*Pinetum*, rzadziej suboceaniczne bory *Leucobryo*-*Pinetum* i nieokreślone zbiorowiska ze związku *Dicrano*-*Pinion*. Wilgotne zagłębienia międzywydmowe zajmują bory wilgotne *Molinio*-*Pinetum* i bory mieszane wilgotne *Quercus robur*-*Pinetum molinietosum*. Bory chrobotkowe *Cladonio*-*Pinetum* występują bardzo nielicznie, jako zbiorowisko pionierskie na przewiewanych piaskach. Bardzo rzadki w puszczy jest bór bagienny *Vaccinio uliginosi*-*Pinetum*, cenny ze względu na obecność *Chamaedaphne calyculata*. Na terenach bagiennych powierzchnia lasów została znacznie ograniczona, zachowało się jedynie kilka kompleksów z dojrzałymi drzewostanami. Charakterystycznym zespołem dla Puszczy jest ols porzeczkowy *Ribis nigri*-*Alnetum*, natomiast ols torfowcowy *Sphagno squarrosi*-*Alnetum* występuje sporadycznie. Łęg olszowo-jesionowy *Fraxino*-*Alnetum* w wielu miejscach wykształcił się prawdopodobnie w wyniku przesuszenia siedlisk olsowych. Wyniesienia mineralne wśród terenów bagiennych stanowią siedliska grądów subkontynentalnych *Tilio*-*Carpinetum*, jednak jedynie na niewielkiej powierzchni zachowały się dobrze wykształcone fitocenozy. Ubogi wariant grądu *Tilio*-*Carpinetum calamagrostietosum* z dominującą sosną w drzewostanie wykształca się także na żyzniejszych stokach wydmy. Sporadycznie stoki wydmy o wystawie południowej lub wschodniej porasta dąbrowa świetlista *Potentillo albae*-*Quercetum* pochodzenia antropozoogenicznego. Na obszarach wydmowych jedynie na niewielkich powierzchniach pozbawionych drzewostanu wykształciły się murawy napiaskowe *Spergulo-morisonii*-*Corynephorum* i ciepłolubne ze związku *Koelerion glaucae*. Wśród zbiorowisk nieleśnych dużą rolę odgrywają zbiorowiska łąkowe i turzycowe. W klasie *Phragmitetea* największe powierzchnie zajmują szuwały turzycy zaostrej *Caricetum gracilis*, turzycy błotnej *Caricetum acutiformis* i turzycy sztywnej *Caricetum elatae*, a w miejscach o zaburzonych stosunkach wodnych zbiorowiska z trzcinikiem lancetowatym *Calamagrostis canescentes*. W związku z zaniechaniem użytkowania, na łąkach o różnej wilgotności dominującą rolę pełni zespół śmiałka darniowego *Deschampsietum caespitosae*. Do najcenniejszych zespołów łąkowych należą: łąki rajgrasowe *Arrhenatheretum elatioris*, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinietum caeruleae* i ziółorośla *Valeriano-Filipenduletum*. Wśród torfowisk mszysto-turzycowych z klasy *Scheuchzerio-Caricetea* najczęściej spotykanym zespołem jest *Carici-Agrostietum caninae*. W mozaice roślinności udział swój mają ponadto fitocenozy zespołów wodnych, psiar, wrzosowisk, muraw napiaskowych. Rzadkością są fitocenozy wysokotorfowiskowe z klasy *Oxycocco-Sphagnetum*.

Flora Puszczy Kampinoskiej, wśród odnotowanych dotychczas ponad 1400 gatunków roślin naczyniowych, zawiera wiele elementów różnego pochodzenia, których obecność warunkuje ścieranie się wpływów klimatu atlantyckiego i kontynentalnego. Wiele z nich jest relikdami dawnych epok klimatycznych, do których należą m.in. stanowiące najcenniejszy element flory Parku relikty glacialne oraz gatunki psamnofilne i kserotermiczne.

Obszar ma duże znaczenia dla zachowania bioróżnorodności w centralnej Polsce. Fauna Puszczy Kampinoskiej szacowana jest na ok. 16 000 gatunków. Wśród kręgowców występuje: 13 gat. płazów, 6 gat. gadów, 52 gat. ssaków, w tym trzy po udanej reintrodukcji: łoś (w 1951 r.), bóbr (1980 r.) i ryś (1992 r.).

Obszar stanowi ostoję ptasią o randze europejskiej E 45. Obszar wchodzi w skład Rezerwatu Biosfery "Puszcza Kampinowska". Na terenie ostoi udokumentowano występowanie ponad ok. 150 lęgowych gatunków ptaków.

W 1994 roku przeprowadzono inwentaryzację zbiorowisk roślinnych pod kierownictwem doc. Jerzego Solona, na potrzeby planu ochrony z 1997 r. Wykonano wówczas Mapę roślinności rzeczywistej, która jednak jest mocno zgeneralizowana (wykonana jest w skali 1:25 000) i utraciła aktualność (Solon, 1995). W 2002 r. w związku z planowanym utworzeniem obszaru Natura 2000 zaistniała potrzeba bardziej dokładnego określenia powierzchni zajmowanych przez poszczególne siedliska przyrodnicze. Przeprowadzona wówczas wstępna inwentaryzacja polegała na weryfikacji płatów danych siedlisk wykazanych na Mapie roślinności rzeczywistej z 1997 roku. Objęła 12 siedlisk z spośród 13 wyróżnionych na podstawie dostępnych wcześniej danych, przy czym łącznie potraktowano ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe i wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi. Nie odnaleziono wówczas nizinnych torfowisk zasadowych o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk (dane KPN). Materiałem, który stanowi cenne uaktualnienie i uzupełnienie dotychczasowego stanu wiedzy jest Mapa roślinności rzeczywistej pasów bagiennych w skali 1:10 000 wykonana w 2009 r. w ramach projektu "Opracowanie metod odtworzenia pierwotnych warunków wodnych Kampinoskiego Parku Narodowego w celu powstrzymania degradacji przyrodniczej i poprawienia stanu bioróżnorodności..." pod kierunkiem prof. Leszka Kucharskiego (Kucharski i in. 2010). W przyszłości, po szczegółowym rozpoznaniu stanu wszystkich przedmiotów ochrony, niewątpliwie poszczególne charakterystyki ulegną zmianie. Dane o powierzchni poszczególnych siedlisk przyrodniczych na terenie kraju przyjęto na podstawie danych zamieszczonych na stronach European Environment Agency:
http://bd.eionet.europa.eu/article17/index_html/habitatsummary

4.2. Jakość i znaczenie

Obszar stanowi jednocześnie obszar specjalnej ochrony ptaków oraz specjalny obszar ochrony siedlisk. Przedmiotami ochrony są tu siedliska przyrodnicze (2330, 4030, 6120, 6410, 9190, 91E0, 91I0,) oraz gatunki roślin (dzwonecznik wonny, starodub łukowy, leniec bezpodkwiatkowy) i zwierząt (mopek, wilk, ryś, zgniotek cynobrowy, przepłotka aurinia, zalotka większa, czerwoczyk nieparek, pachnica dębowa, modraszek telejus), a także gatunki ptaków (bocian czarny, bocian biały, trzmielojad, kropiatka, derkacz, lelek zwyczajny, dzięcioł średni, lerka),

SIEDLISKA PRZYRODNICZE

2330 Wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi *Corynephorion canescentis*

Siedlisko zajmuje ok. 60 ha. Zespół występuje w lukach drzewostanu na pasach wydmych a także na porzuconych piaszczystych polach na mineralnych wyniesieniach wśród pasów bagiennych. Rozproszone są także na pojedynczych wydmach w obrębie pasów bagiennych. Wyróżniono podzespoły typicum i cladietosum. Najpospolitszym jest *Spergulo-Corynephorion typicum*, którego płaty rozwijają się na porzuconych piaszczystych polach. Cechuje go niewielkie zwarcie warstwy roślin zielnych i stosunkowo słabo rozwinięta warstwa mszysta. Płaty tego podzespołu należą do nieco żyśniejszej postaci murawy piaskowej. *Spergulo-Corynephorion cladietosum* rozwija się na najuboższych piaskach. Zbiorowiska są przeważnie typowo wykształcone, odnajdują w Puszczy Kampinoskiej odpowiednie siedliska, jedynie na obszarach wcześniej użytkowanych rolniczo widoczny jest czasem udział gatunków segetalnych (Solon, 2003a i b). Stąd reprezentatywność oceniono jako doskonałą (A). Powierzchnia siedliska na omawianym obszarze stanowi mniej niż 2% powierzchni siedliska w kraju, dlatego kryterium to oceniono na C. Siedlisko to w wielu miejscach przejawia różny stopień sukcesji w kierunku lasu, ponadto podlega miejscami silnej antropopresji (rozjeżdżanie, zaśmiecanie, pozyskiwanie piasku) więc uznano, że cechuje się średnio

zachowaną strukturą, jednak perspektywy na jego zachowanie w przyszłości są dobre a możliwość odtworzenia łatwa. Stan zachowania siedliska został w związku z tym oceniony jako dobry (B). Wartość obszaru dla zachowania tego typu siedliska w Puszczy Kampinoskiej oceniono na dobrą (B), za czym przemawiają występujące tu odpowiednie warunki siedliskowe i możliwość prowadzenia czynnej ochrony.

4030 Suche wrzosowiska z rzędu Calluno-Ulicetalia

Siedlisko występuje na ok. 7 ha powierzchni. Zasadlają piaszczyste niezalesione zręby, wiatrolomy, a przede wszystkim pożarzyska, zarówno w obrębie pasów wydmych, jak i bagiennych. Jest to zbiorowisko nietrwałe, w którym pojawiają się gatunki drzew i krzewów, najczęściej sosna, brzoza i jałowiec. Jednym z najlepiej zachowanych i największych wrzosowisk jest powstałe po pożarze w 1988 r. zbiorowisko w uroczysku Niepust (Solon, 2003a i b, dane KPN). Płaty tego typu zbiorowisk są niemal typowo wykształcone, można wyróżnić zarówno wrzosowiska knotnikowe, mącznicowe, jak i janowcowe. Jednak powierzchnia niektórych z nich jest niewielka i w składzie gatunkowym widoczny jest wpływ sąsiadujących zbiorowisk, dlatego uznano, że reprezentatywność siedliska jest dobra (B) (dane własne). Powierzchnia wrzosowisk w obrębie obszaru nie została jeszcze szczegółowo rozpoznana, na dzień dzisiejszy szacuje się, że jest ich około 7 ha, co stanowi ułamek procenta populacji krajowej, dlatego względną powierzchnię oceniono na C. Podobnie, jak w przypadku muraw, wrzosowiska są w różnym stopniu zarośnięte roślinnością krzewiastą i drzewiastą, więc uznano, że cechuje się średnio zachowaną strukturą. Ponieważ jednak perspektywy na zachowanie siedliska w przyszłości są dobre a możliwość odtworzenia stosunkowo łatwa, stan zachowania siedliska został oceniony jako dobry (B). Wartość obszaru dla zachowania tego typu siedliska w Puszczy Kampinoskiej oceniono na dobrą (B), gdyż występują tu odpowiednie warunki siedliskowe i możliwość prowadzenia czynnej ochrony.

6120 Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe ze związku Koelerion glaucae

Siedlisko zajmuje powierzchnię 14 ha. Tego typu murawy wytworzyły się gdzieś na nasłonecznionych, południowych stokach wydmy w lukach drzewostanu. Są miejscem występowania wielu rzadkich gatunków roślin, jak np.: goździk piaskowy *Dianthus arenarius*, lepnica drobnokwiatowa *Silene borysthenica* i wąskopłatkowa *S. otites*. Płaty tych zbiorowisk są przeważnie jednak ubogie gatunkowo, być może ze względu na kwaśne gleby (dane KPN), stąd zdecydowano nadać im dobrą ocenę reprezentatywności (B). Siedlisko na omawianym obszarze zajmuje ułamek procenta populacji krajowej, dlatego względną powierzchnię oceniono na C. Murawy ciepłolubne podlegają w wielu miejscach sukcesji wtórnej, mają średnio zachowaną strukturę. Perspektywy na zachowanie siedliska w niepogorszonym stanie są raczej dobre, a możliwość odtworzenia stosunkowo łatwa, stan zachowania muraw został oceniony jako dobry (B). Wartość obszaru dla zachowania tego typu siedliska, podobnie jak w przypadku poprzednio omówionych siedlisk przyrodniczych, oceniono na dobrą (B).

6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion caeruleae*

Siedlisko zajmuje ok. 171 ha powierzchni i założono, że stanowi to mniej niż 2% powierzchni tego siedliska w kraju (brak danych krajowych) - ocena względnej powierzchni C. Fitocenozy tych zbiorowisk nie odgrywały większej roli w roślinności łąkowej Puszczy Kampinoskiej. Zespół rozwijał się na obrzeżach torfowisk o podłożu piaszczystym. Ubogie florystycznie płaty łąki z dominującą trzęślicą modrą *Molinia caerulea* towarzyszyły także borom sosnowym (Kobendza 1930). Obecnie fitocenozy zespołu porastają przesuszone gleby organiczne i mineralno-organiczne. Notowano je w postaci małych płątów nad Kanałem Olszowieckim oraz w uroczysku Pożary. Zespół cechuje silna dominacja trzęślicy modrej, ubóstwo florystyczne oraz duży udział przypadkowych gatunków w runie, jednak zdarzają się płaty z udziałem wielu cennych gatunków roślin, m.in. goryczką wąskolistną *Gentiana pneumonanthe* goździkiem pysznym *Dianthus superbus* oraz kosańcem syberyjskim *Iris sibirica*, stąd reprezentatywność dobra - B (Michalska-Hejduk 1999). Wyróżniono dwa warianty: typowy i ubogi z pięciornikiem kurze-ziele *Potentilla erecta* oraz podzespół M. c. *sanguisorbetosum officinalis*. Na charakteryzowanym obszarze można wyróżnić dwie drogi powstania tego zbiorowiska. Rozwija się ono na obrzeżach torfowisk, jako najbardziej zewnętrzny pas roślinności nieleśnej, lub stanowi jeden z etapów w procesie sukcesji na torfowisku, po ustąpieniu zespołu młaki niskotorfowiskowej *Carici-Agrostietum caninae*. Większe płaty zespołu, głównie w dolinach cieków, wykształciły się w wyniku ekstensywnej gospodarki prowadzonej na łąkach. Obecnie, po zaprzestaniu koszenia, duża część gatunków charakterystycznych dla zespołu wyginęła lub wycofuje się. Wypierane gatunki charakterystyczne zastępują najczęściej wysokie byliny, fitocenozy zespołu przekształcają się w ziołorośla (Michalska-Hejduk 1999, 2001, 2009a i b). Chociaż siedlisko przejawia oznaki zdegradowania to jednak uznaje się, że perspektywy jego zachowania są dobre i stosunkowo łatwo je zrenaturyzować - stan

zachowania oceniono łącznie jako dobry (B). Ocena ogólna - B ze względu na możliwe (i rozpoczęte już) zabiegi ochrony czynnej.

6510 Niżowe świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*

Siedlisko zajmuje ok. 840 ha powierzchni, co stanowi ułamek procenta w skali kraju - ocena powierzchni względnej - C. Liczne płaty *Arrhenatheretum elatioris* występują na niewielkich wąskich wyniesieniach terenowych tzw. grondach leżących w obrębie większych kompleksów łąkowych, np. wzdłuż Łasicy i Kanału Olszowieckiego (Michalska-Hejduk 1996). Porastają gleby mineralne, rzadziej silnie zmineralizowane gleby organiczne. Zajmują siedliska od średniowilgotnych po suche. Są to bogate florystycznie, przeważnie typowo wykształcone zbiorowiska, jednak w wyniku zmian w gospodarce łąkarskiej (coraz radsze koszenie i brak nawożenia) w wielu miejscach ubożeje ich skład florystyczny i pojawiają się gatunki wskazujące na degenerację: śmiałek darniowy *Deschampsia caespitosa* i kłosówka wełnista *Holcus lanatus* (Michalska-Hejduk 1999, 2001, 2009a i b, 2011) - reprezentatywność B. Struktura siedliska jest dobrze zachowana, perspektywy zachowania są dobre w warunkach parku narodowego, a możliwość odtworzenia łatwa, dlatego uznano, że stan zachowania jest dobry (B). Wartość obszaru dla zachowania łąk świeżych oceniono na dobrą (B).

9170 Grądy subkontynentalne *Tilio cordatae*-*Carpinetum betuli*

Grądy porastają ok. 1100 ha obszaru, a ponieważ jest to ułamek procenta w skali kraju względna powierzchnia została oceniona na C. Liczne, różnorodnie wykształcone płaty występują głównie na niewielkich mineralnych wyniesieniach pośród obszarów bagiennych oraz na pograniczu pasów wydmych i bagiennych na żyznych stokach wydmy (Kloss, 2003; Solon, 2003a i b). Często występują takie gatunki chronione jak: wawrzynek wilczelyko *Daphne mezereum*, przylaszczka pospolita *Hepatica nobilis*, bluszcz pospolity *Hedera helix*, lilia złotogłów *Lilium martagon*, storczyki - podkolan biały *Platanthera bifolia*, listera jajowata *Listera ovata*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis helleborine*. Choć grądy ze starodrzewiami dębowymi zachowały się na niewielkich powierzchniach i zajmują łącznie 120 ha, jednak nawet młodsze stadia rozwojowe są często typowo wykształcone (dane KPN) - reprezentatywność A. Należy zauważyć, że ze względu na specyfikę Puszczy Kampinoskiej, w której siedliska lasowe występują również na pasach wydmych, typowe dla tutejszych grądów jest występowanie domieszki sosny w drzewostanie (Matuszkiewicz, 2007). Wciąż jednak wiele płatów wskutek wielowiekowej gospodarki leśnej jest spinetyzowanych. Ponieważ jednak perspektywy zachowania struktury siedliska w przyszłości są doskonałe a zbiorowisko samoistnie (choć powoli) ulega regeneracji uznano, że stan zachowania jest doskonały A. Ocenę ogólną nadano doskonałą (A)

9190 Kwaśne dąbrowy (*Quercetea roburi-petraeae*)

Jest to zbiorowisko, którego występowanie wcześniej nie było wykazywane ani nawet rozpatrywane jako potencjalnie występujące na obszarze Puszczy Kampinoskiej, przede wszystkim z uwagi na położenie obszaru poza wyznaczonym zasięgiem geograficznym. Pojawiają się publikacje, w których postuluje się zmianę przyjętego dotąd zasięgu, m.in. w oparciu o badania i obserwacje prowadzone w Puszczy. Dotychczas uważano, że drzewostany dębowe na wydmych, na siedliskach dotąd uznawanych za borowe są wynikiem preferowania dęba w dawniejszej gospodarce oraz że ubogie, nawiązujące do borów runo na siedliskach grądowych jest efektem zakwaszenia przez wprowadzenie sosny. Po kilkudziesięciu latach regeneracji lasów w Puszczy Kampinoskiej wyraźnie jednak widać, że zarówno w obrębie pasów wydmych, jak i na wyniesieniach pośród pasów bagiennych kształtują się stabilne drzewostany dębowe z acidofilnym runem. Eksperci rozpoznali i udokumentowali występowanie tych siedlisk np. w obrębie Równiny Łowicko - Błońskiej w obwodzie ochronnym Rózin oraz na wałach wydmych sąsiadujących z pasami bagiennymi np. w okolicy Demboskich Gór, Zamczyska i Rótki.

*91E0 Łęgi olszowo-jesionowe *Fraxino-Alnetum*

Siedlisko występuje na 1200 ha powierzchni, co stanowi poniżej 2% powierzchni krajowej, stąd względną powierzchnię oceniono na C. Liczne, różnie wykształcone płaty znajdują się w ciągach obniżen w obrębie pasów bagiennych, często w mozaice z olsami. Do dziś w obrębie obniżen bagiennych zachowało się jedynie 5 większych kompleksów leśnych, gdyż właśnie siedliska rosnących tu łęgów najczęściej adaptowane były na potrzeby gospodarki łąkarskiej i pasterskiej poprzez wylesianie, a od połowy XIX wieku także meliorowanie zbyt podmokłych terenów. Przesuszone łęgi mają tendencję do przekształcania się w grądy (Kloss, 2003; Solon, 2003a i b). Istnieją przypuszczenia, że łęgi na terenie Puszczy Kampinoskiej powstały w wyniku przesuszenia olsów i w przypadku renaturalizacji stosunków wodnych to siedlisko

przyrodnicze może zanikać (Michalska-Hejduk i in., 2011). Ponadto łągi kampsoskie nie spełniają kryterium okresowych zalewów (Matuszkiewicz, 2007), dlatego postanowiono im nadać ocenę reprezentatywności znaczącą C i średni stan zachowania - C. Ogólnie wartość obszaru dla zachowania tego siedliska przyrodniczego oceniono na znaczącą - C.

*9110 Świetliste dąbrowy *Potentillo albae*-*Quercetum*

Siedlisko zajmuje ok. 100 ha, co stanowi niespełna 1% powierzchni krajowej - względna powierzchnia siedliska C. Jest to najbogatszy florystycznie ciepłolubny zespół leśny, jednak w stosunku do typowo wykształconych płatów zbiorowiska wykazywanych w innych częściach kraju cechuje go ubóstwo gatunków charakterystycznych (Kloss, 2003). W związku z tym nadano mu znaczący stopień reprezentatywności (C). Zespół ten odpowiednie warunki do rozwoju znajduje jedynie na niektórych południowych i wschodnich stokach wydm. Sprzyja mu tam nagromadzenie żyznych cząstek organicznych w wyniku sedymentacji, czyli osadzania się materiału niesionego z wiatrem, oraz wilgoć przynoszona z sąsiadujących terenów bagiennych, osadzająca się w wyniku kondensacji (Ferchmin, 1999). Ich geneza nie jest do końca poznana, możliwe, że są jedynie formą przejściową między borami mieszаныmi a regenerującymi się grądami. W niektórych miejscach w Parku, np. w Demboskich Górach i w okolicach Truskawia, obserwuje się sukcesywny wzrost udziału gatunków grądowych, poczynając od krzewów lipy, grabu, leszczyny (dane KPN). Nie opracowano dotychczas skutecznych metod odtwarzania i utrzymywania tego typu siedliska przyrodniczego, a wiadomo, że samo zapobieganie sukcesji nie jest wystarczające. Ponadto większość płatów dąbrow świetlistych w Puszczy Kampinoskiej położona jest w obszarach ochrony ścisłej, dlatego uznano stan zachowania tego siedliska za średni, wręcz zubożały - ocena C.

GATUNKI ROŚLIN

Dzwonecznik wonny, starodub łąkowy, leniec bezpodkwiatkowy.

GATUNKI ZWIERZĄT INNYCH NIŻ PTAKI

1308 Mopek (*Barbastella barbastellus*) populacja zimująca

Szacuje się że liczebność populacji zimującej to 400-500 osobników. Liczebność zimujących mopków oraz wiedza na temat ich populacji w tym okresie w obszarze Natura 2000 Puszcza Kampinska jest dobrze poznana ponieważ regularnie są kontrolowane ich hibernakula, tj. piwniczki ziemne, forty będące w KPN (nie będące Ob. N2k Forty Modlińskie) i bunkier na Łużowej Górze. Liczenia w tych obiektach odbywają się po kilka razy w każdym sezonie zimowym. Najwięcej mopków zimuje w 5 prochowniach Gen. Zajęczka w Borze Kazińskim (max. 275 os.) i w bunkrze na Łużowej Górze (max. 58 os.).

1308 Mopek (*Barbastella barbastellus*) populacja rozrodcza

Liczebność populacji rozrodzkiej gatunku (800 – 1000 osobników) jest szacowana na podstawie prac terenowych z wykorzystaniem detektorów oraz liczeń nietoperzy w skrzynkach dla nietoperzy, których w KPN jest ponad 500 sztuk. Preferują drzewostany liściaste na siedliskach grądowych i starodrzewy mieszane na pasach wydmowych. Po leśnym terenie przemieszczają się głównie dojazdami pożarowymi, szlakami turystycznymi, liniami oddziałowymi i ostępowymi. Dotychczas w KPN pewny rozród potwierdzono tylko w budkach szczelinowych oraz dawniej za okiennicami drewnianego budynku.

1352 Wilk (*Canis lupus*) – Gatunek dobrze poznany i monitorowany na podstawie obserwacji z fotopułapek, obserwacji naocznych, tropów i innych śladów obecności. Liczba minimalna (15 osobników) dotyczy lat, gdy jedna z dwóch obecnie żyjących na terenie KPN rodzin nie ma w danym roku młodych, a maksymalna (25 osobników) uwzględnia maksymalną liczbę wilków przebywających w tym samym okresie (młode dorosłe). Mimo dużej presji turystycznej wewnątrz KPN wilki mają się dobrze. Niestety presja urbanizacyjna na obrzeżach KPN utrudnia wilkom przemieszczanie się w obrębie skraju terytoriów oraz utrudnia dyspersję młodych.

GATUNKI PTAKÓW

Bocian czarny *Ciconia nigra* - ocena ogólna C, w tym:

Populacja: 13-17 par (Olech, Olszewski 2010), co stanowi ok. 1,5% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007) - ocena C;

Stan zachowania: ocena B, w tym:

- stopień zachowania siedliska: II - elementy zachowane w dobrym stanie (rozległe, mało dostępne kompleksy leśne ze znacznym udziałem starodrzewów umożliwiające gniazdowanie oraz cieki, rozlewiska, płytkie zbiorniki wodne okresowo przesychające, a także starorzecza Wisły znajdujące się poza granicami obszaru stanowiące bazę żerową),

- możliwość odtworzenia: nie oceniano;

Izolacja: ocena C.

Bocian biały *Ciconia ciconia* - ocena populacji D - liczebność wynosi 14-18 par (Olech, Olszewski 2010), co stanowi 0,03% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007). Wycofuje się wraz z zanikaniem osad ludzkich w granicach obszaru, łąki na pasach bagiennych są wykorzystywane jako baza żerowa przez osobniki gnieźdzące się poza granicami obszaru (dane własne KPN).

Trzmiełojad *Pernis apivorus* - ocena ogólna C, w tym:

Populacja 15-25 par (Olech, Olszewski 2010), co stanowi ok. 1% populacji krajowej (wg Tomiałojć, Stawarczyk 2003) - ocena C;

Stan zachowania: ocena B, w tym:

- stopień zachowania siedliska II - elementy zachowane w dobrym stanie (znaczny udział średniowiekowych i starszych drzewostanów mieszanych oraz liściastych),

- możliwość odtworzenia: nie oceniano;

Izolacja: C.

Kropiatka Porzana *porzana* - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - 30-70 odżywiających się samców (znaczne fluktuacje liczebności między latami w zależności od poziomu wody), co stanowi ok. 2% populacji krajowej (wg Lontkowski 2004) - ocena C

Stan zachowania: ocena C, w tym:

- stopień zachowania: III - elementy w średnim stanie (turzycowiska i łąki wilgotne na pasach bagiennych w latach o niskim poziomie opadów ulegają okresowemu przesuszeniu)

- możliwość odtworzenia: III - trudna (m.in. ze względu na szachownicę gruntów różnej własności, nieregulowany stan prawny kanałów)

Derkacz *Crex crex* - ocena ogólna B, w tym:

Populacja - znaczne fluktuacje liczebności między latami, w latach 2004-2009 jego liczebność wynosiła 110-140 odżywiających się samców (Olech, Olszewski 2010), co stanowi ok. 0,5% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007), najwyższa odnotowana liczebność wynosiła natomiast ok. 230 samców (1996 i 1997 r.) (Juszczak, Olech 1997) - ocena C;

Stan zachowania: ocena B, w tym:

- stopień zachowania: II - turzycowiska i podmokłe łąki na pasach bagiennych w latach o niskim poziomie opadów okresowo przesuszone, na nieużytkowanych terenach sukcesja o różnym stopniu zaawansowania; od kilku lat ok. 700 ha łąk należących do Skarbu Państwa-KPN jest znowu użytkowanych przez dzierżawców oraz KPN z zachowaniem późnego terminu koszenia.

- możliwość odtworzenia - nie oceniano;

Izolacja: ocena C.

Lelek zwyczajny *Caprimulgus europaeus* - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - liczebność szacowana na 30-50 par, co stanowi ok. 0,8% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007). Rozmieszczony na pasach wydmowych, lokalnie bardzo liczny. Lokalnie, we wschodniej części parku na wrzosowisku Niepust, przyjmuje bardzo wysokie zagęszczenia (9-11 par co daje 2,3-2,8 par/10 ha) (Pełowska-Marczak, Marczak 2009), natomiast w zachodniej części zagęszczenia są znacznie niższe (Szucha 2011, dane własne KPN).

Stan zachowania - ocena ogólna B, w tym:

- stopień zachowania siedliska: N/MI - elementy zachowane w dobrym lub średnim stanie - brak użytkowania rębego w parku narodowym ogranicza występowanie lelka do istniejących już siedlisk - styku drzewostanów z terenami otwartymi zagospodarowanymi rolniczo, luk w drzewostanie na suchych siedliskach oraz wrzosowiska znajdującego się we wschodniej części Puszczy.

- możliwość odtworzenia: II - renaturyzacja możliwa przy średnim nakładzie sił i środków - działania ochronne służące utrzymaniu wrzosowiska, użytkowanie łąk i pastwisk w sąsiedztwie starszych drzewostanów,

pozostawianie bez zalesień pojawiających się luk w wyniku pożarów czy wiatrolomów;
Izolacja: ocena C.

Dzięcioł średni *Dendrocopos medius* - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - oceniana na 60-100 par (Olech, Olszewski 2010) co stanowi ok. 0,5-1% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007) - ocena C Stan zachowania - ocena ogólna B, w tym:

- stopień zachowania siedlisk: II - elementy zachowane w dobrym stanie - starodrzewy na siedliskach grądowych, ponad 4,5 tys. ha powierzchni jest objęta ochroną ścisłą (głównie tereny leśne), wzrastający udział dęba w drzewostanach,

- możliwość odtworzenia: nie oceniano;

Izolacja: ocena C.

Lerka *Lullula arborea* - ocena ogólna C, w tym:

Populacja - liczebność szacowana na 200-300p (Olech, Olszewski 2010) co stanowi ok. 0,5% populacji krajowej (Sikora i in. 2007).

Stan zachowania - ocena ogólna B, w tym

- stopień zachowania siedliska: II - elementy zachowane w dobrym stanie - długa strefa ekotonu między terenami leśnymi a otwartymi (głównie styk pasów wydmych z bagiennymi), prześwietlone drzewostany sosnowe na pasach wydmych, mozaika leśno-rolna na pasach bagiennych, płaty wrzosowisk (obecnie objęte działaniami ochronnymi).

- możliwość odtworzenia: nie oceniana;

Izolacja: ocena C.

Ponadto na terenie obszaru stwierdzono inne siedliska przyrodnicze i gatunki, które nie są przedmiotem ochrony obszaru.

6230 Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardetalia*)

Powierzchnia tego siedliska na terenie Puszczy Kampinoskiej szacowana jest obecnie na 21,8 ha. Występują one przeważnie w dwóch postaciach: niskich, ubogich gatunkowo, zwykle jednopiętrowych, mało powierzchniowych muraw z dominacją bliźniczki psiej trawki *Nardus stricta* na ubogich siedliskach, często na skrajach lasu lub piaszczystych wyniesieniach i wysokich, zwykle dwupiętrowych zbiorowisk na przesuszonych i nienawożonych zbiorowiskach łąkowych z rzędu *Molinietalia* (często w mozaice z łąkami wilgotnymi i trzęślicowymi - w piętrze wysokim obecny na przykład śmiełek darniowy *Deschampsia cespitosa* w piętrze niższym gatunki niżowych muraw bliźniczkowych z liczną bliźniczką psią trawką (tereny w większości dawniej wypasane). Siedlisko muraw bliźniczkowych w KPN jest bardzo zróżnicowane i wymaga większego rozpoznania w KPN.

*7110 Niżowe torfowiska wysokie *Eriophoro vaginati-Sphagnetum fallax* i *Sphagnetum magellanici* występuje na terenie omawianego obszaru jedynie w południowo-wschodniej części południowego pasa wydmy w zagłębieniu międzywydmowym (tzw. Długie Bagno) (Kloss, 2003). Ze względu na to, że zajmuje niewielką powierzchnię i znajduje się w obrębie obszaru ochrony ścisłej uznano jego reprezentatywność jako nieistotną.

91T0 Sosnowe bory chrobotkowe *Cladonio-Pinetum* zajmują mniej niż 0,01% powierzchni Puszczy Kampinoskiej. Nieliczne płaty notowane są na szczytach antropogenicznie przekształconych wydmy oraz wzdłuż piaszczystych dróg (Kloss, 2003). Uwidacznia się tendencja zanikania wykazanych płatów a na ich miejscu rozwijania postaci borów świeżych. Jakkolwiek według niektórych autorów część istniejących fitocenozy będzie trwać (Solon, 2007), jednak na dzień dzisiejszy uznano ich reprezentatywność za nieistotną (D). Planowane jest przeprowadzenie szczegółowej inwentaryzacji roślinności pasów wydmych i na podstawie uzyskanych wyników ocena ta może ulec zmianie.

7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska z klasy *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*

Siedlisko zajmuje mniej niż 0,01% powierzchni Puszczy Kampinoskiej. W trakcie inwentaryzacji roślinności pasów bagiennych przeprowadzonej w latach 2008 - 2010 stwierdzono występowanie zaledwie kilku niewielkich płatów w południowym pasie bagiennym w uroczyskach: Pożary i Granica. Siedlisko na terenie KPN ustępuje przede wszystkim na skutek odwodnienia spowodowanego dawnymi pracami melioracyjnymi oraz kontynuowania czyszczenia kanałów odwadniających. Ponieważ zbiorowiska te występują w

kompleksie dynamicznym z szuwarami turzycowymi związku Magnocaricion i łąkami wilgotnymi rzędu Molinietalia, łatwo przechodzą w jedne z tych zbiorowisk przy nie stabilnych stosunkach wodnych (Michalska-Hejduk i in. 2011), dlatego przyznano im nieistotną ocenę reprezentatywności (D) *91D0 Bory bagienne Vaccinio uliginosi-Pinetum zajmują mniej niż 0,01% powierzchni omawianego obszaru. Niewielkie i nieliczne płyty spotykane są w bezodpływowych zagłębieniach między wydłami, głównie w obszarze ochrony ścisłej Sieraków (Kloss, 2003). W związku z tym, podobnie, jak w przypadku torfowisk wysokich uznano, że reprezentatywność siedliska na tym terenie jest nieistotna.

7230 Nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk nie zostały potwierdzone w wyniku inwentaryzacji przeprowadzonej w 2002 r. ani inwentaryzacji roślinności pasów bagiennych prowadzonej w latach 2008-2010. Uznano, że wcześniejsze informacje mogły być wynikiem błędnego zaklasyfikowania innych typów roślinności hydrogenicznej.

Botaurus stellaris - ocena populacji D - liczebność 3-5 m (Olech, Olszewski 2010, dane własne), co stanowi 0,12% populacji krajowej (wg Neubauer i in. 2011).

Ixobrychus minutus - ocena populacji D - liczebność 0-1 par (dane własne KPN), co stanowi 0,28% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007). Przez dłuższy czas uznawany za gatunek jedynie zalatujący (ostatnie stwierdzenie jako lęgowe miało miejsce w latach 1980-82 na Łużu) (Cygan i in. 2003). W 2010 r. obserwowane lęgowe osobniki przy zbiorniku Mokre Łąki (dane własne KPN).

Egretta alba - ocena populacji D - grupy liczące do kilkunastu osobników żerują na terenie pasów bagiennych Puszczy Kampinoskiej, szczególnie we wschodniej części obszaru (okolice zbiornika Mokre Łąki), na rozlewiskach w części zachodniej (okolice os. Przycmień) oraz na łąkach w okolicy Brzozówki w ciągu całego roku (dane własne KPN).

Cygnus cygnus - ocena populacji D - obserwowany sporadycznie na przelotach (dane własne KPN).

Podgorzałka - ocena populacji D, (obserwowany sporadycznie na przelotach) (dane własne).

Milvus migrans - ocena populacji D - obserwowana sporadycznie (Olech 2003, dane własne KPN).

Milvus milvus - ocena populacji D - obserwowana sporadycznie (Olech 2003).

Haliaeetus albicilla - ocena populacji D - Populacja liczebność 2-3 pary (Olech, Olszewski 2010, dane własne KPN), co stanowi ok. 0,2% populacji krajowej (wg Neubauer i in. 2011). Pierwsze pewne stwierdzenia gniazdowania na terenie PK miało miejsce w 2000 r., od tego czasu regularnie gnieździ się na tym terenie. W okresie zimowym na terenie Puszczy regularnie bytują osobniki młodociane zimujące na Wiśle, często też obserwowane jest ich żerowanie na pasach bagiennych obszaru. Osobniki nielęgowe pojawiają się tu także w okresie wegetacyjnym poza dotychczas znanymi rewirami (dane własne KPN), dlatego można podejrzewać, że liczebność tego gatunku na terenie obszaru jeszcze wzrośnie. W związku z tym, wydaje się, że Puszcza Kampinowska może w przyszłości stanowić ważną ostoję bielika nie tylko ze względu na jego gniazdowanie, ale także z powodu pojawiających się tutaj okresowo osobników nielęgowych. Stan zachowania siedliska określono jako dobry - płyty prześwietlonych starodrzewów sosnowych lub ewentualnie drzewostanów innych gatunków umożliwiają posadowienie gniazda, nieliczne zbiorniki wodne, rozlewiska na pasach bagiennych i Wisła ze starorzeczami stanowią bazę żerową.

Circus aeruginosus - ocena populacji D - populacja 7-10 par (Olech, Olszewski 2010), co stanowi ok. 0,13% populacji krajowej (wg Neubauer i in. 2011).

Circus cyaneus - ocena populacji D (obserwowany sporadycznie) (Olech 2003, dane własne KPN).

Circus pygargus - ocena populacji D - populacja 1-2 pary (Olech, Olszewski 2010), co stanowi ok. 0,13% populacji krajowej (wg Neubauer i in. 2011).

Aquila pomarina - ocena populacji D - liczebność 1-2 pary (Olech, Olszewski 2010), co stanowi ok. 0,1% populacji krajowej (wg Neubauer i in. 2011).

Aquila chrysaetos - ocena populacji D - sporadycznie obserwowane młodociane osobniki (Olech 2003, dane własne KPN).

Pandion haliaetus - ocena populacji D - sporadycznie obserwowany żerujący nad Łasicą, zalatujące osobniki znad Wisły oraz z terenów położonych na zachód od obszaru (Olech 2003, dane własne KPN).

Falco columbarius - ocena populacji D - obserwowany jako przelotny (Olech 2003, dane własne KPN).

Falco peregrinus - ocena populacji D - obserwowany jako zalatujący, głównie przy południowych granicach obszaru (Olech 2003, dane własne KPN).

Bonasia bonasia - ocena populacji D - sporadyczne obserwacje pojedynczych osobników (dane własne KPN), w latach 1995-2003 uznawany za gatunek lęgowy niezmiernie rzadki (Olech, Olszewski 2010).

Porzana parva - ocena populacji D - liczebność oceniana 1-5 odzywających się samców (Olech, Olszewski 2010), w 2010 r. (wyjątkowy pod względem poziomu stanu wód powierzchniowych) stwierdzono kilkanaście stanowisk (dane własne KPN). Populacja kampinowska stanowi więc do 0,3% populacji krajowej (Dombrowski 2004).

Grus grus - ocena populacji D - w latach 2004-2009 liczebność wynosiła 27-57 par (Olech, Olszewski 2010), co stanowi ok. 0,5% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007). Jest to jednak gatunek którego populacja w ostatnich latach szybko wzrasta przez co przy obecnej reprezentacji w obszarze sugeruje nadanie oceny D. Stopień zachowania siedliska: w dobrym stanie (znaczny udział olsów i łąk w ogólnej powierzchni drzewostanów oraz podmokłych łąk na pasach bagiennych).

Pluvialis apricaria - stwierdzana sporadycznie podczas migracji w zachodniej części Puszczy Kampinowskiej (okolice wsi Sianno) (dane własne KPN).

Philomachus pugnax - obserwowany podczas migracji, głównie w okolicy wsi Sianno, Roztoka, Brzozówka (dane własne KPN).

Gallinago media - jedna obserwacja zalatującego osobnika sprzed 2000 r. (dane własne KPN).

Tringa glareola - obserwowany powszechnie w okresie migracji na pasach bagiennych KPN (dane własne KPN).

Sterna hirundo - ostatni raz stwierdzona jako lęgowa w latach 80. XX wieku (1983-84 - jez. Tomczyn) (Cygan i in. 2003), obecnie obserwowana jako gatunek niełgowy (dane własne KPN).

Sternula albifrons - obserwowana sporadycznie, jedynie jako zalatująca (dane własne KPN).

Chlidonias niger - ostatni raz stwierdzona jako lęgowa w latach 80. XX wieku (1980-82 - Łuże, 1983- jez. Tomczyn) (Cygan i in. 2003). Obecnie ma status zalatującej, lęgowa na jez. Górne na Łąkach Kazuńskich (dane własne KPN).

Chlidonias hybrida - zalatująca sporadycznie - dotychczas jedna obserwacja (dane własne KPN).

Asio flammeus - ocena populacji D - była stwierdzana na podstawie głosów w okresie lęgowym w zachodniej części północnego pasa bagiennego (lata 1999-2002). Ostatnie stwierdzenia miały miejsce w 2003 r. - obserwowano jednego osobnika w okolicy wsi Miszory, w pobliżu Bromierzyka znaleziono oskub uszatki błotnej (Cygan i in. 2003).

Aegolius funereus - ocena populacji D - w 2009 r. 1 para stwierdzona we wschodniej części obszaru (Pełowska-Marczak 2009), co stanowi ok. 0,1% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007). Wcześniej stwierdzona tylko raz na podstawie oskubu w pokarmie jastrzębia (Olech 1997).

Alcedo atthis - ocena populacji D - nielicznie gnieździł się na terenie obszaru, ostatnie stwierdzenie miało

miejsce w 1991 r. przy ujściu Kanału Zaborowskiego do Łasicy (Olech 2003). Obecnie obserwowane są zalatujące osobniki.

Coracias garrulus - ostatnie stwierdzenie lęgu pochodzi z 1993 r. (Cygan i in. 2003), obecnie ma status sporadycznie zalatującej (dane własne KPN).

Picus canus - ocena populacji D - jeden osobnik obserwowany jednorazowo w 2000 r., obecnie nie stwierdzany (dane własne).

Dryocopus martius - ocena populacji D - Populacja oceniana na 100-140 par (dane własne KPN), w literaturze szacowana nieco niżej - 70-100 par (Olech, Olszewski 2010). Jego zagęszczenie we wschodniej części Puszczy wynosi 0,56-0,59 par/100 ha, lokalnie, w kompleksach starodrzewów, uzyskuje bardzo wysokie zagęszczenia sięgające 1,89 par/100 ha w porównaniu z innymi powierzchniami w kraju (Siudy 2008). Stopień zachowania siedliska: elementy zachowane w dobrym stanie - ok. 15% powierzchni drzewostanów jest w wieku powyżej 100-lat, ponad 4,5 tys. ha powierzchni jest objęta ochroną ścisłą (głównie tereny leśne).

Dendrocopos leucotos - ocena populacji D - pojedyncze obserwacje z lat 2003-2004 (dane własne KPN), nie został stwierdzony podczas monitoringu dzięciołów na powierzchniach próbnych w latach 2009-2010 (dane własne KPN).

Anthus campestris - ocena populacji D - liczebność w przedziale 1-5 par (Olech, Olszewski 2010), po okresowym braku obserwacji tego gatunku od 2010 r. stwierdzany na Grochalskich Piachach (dane własne KPN).

Acrocephalus paludicola - ocena populacji D - 3 śpiewające samce obserwowano w 1993 r. w okolicy obszaru ochrony ścisłej Kalisko (Cygan i in. 2003), kolejna obserwacja tego gatunku miała miejsce w maju 2006 r., kiedy to słyszano 2-3 samce na turzycowisku na Mariewskich Łąkach (dane własne KPN). Być może sporadycznie lęgowa.

Sylvia nisoria - ocena populacji D - liczebność szacowana na 40-60 par (Olech, Olszewski 2010), obserwowana w rozproszeniu, co stanowi 0,3% szacowanej populacji krajowej (Sikora i in. 2007). Stopień zachowania siedliska: II - elementy zachowane w dobrym stanie - mozaika nieużytków z różnymi stadiami sukcesyjnymi, łąk, bogatych gatunkowo krzewów oraz młodych zadrzewień śródpolnych na terenach porolnych w szczególności na pasach bagiennych.

Ficedula parva - ocena populacji D - liczebność szacowana na 20-40 par (Olech, Olszewski 2010), inwentaryzacja wykonana w 2011 r. wykazała ok. 20 par (Kurek 2011), co stanowi ok. 0,2% populacji krajowej. Stan zachowania siedliska: II - elementy zachowane w dobrym stanie - płyty dobrze wykształconych grądów, szczególnie w obszarach ochrony ścisłej, miejscami znaczny udział dębu w starodrzewach na siedliskach lasu czy boru mieszanego.

Ficedula albicollis - ocena populacji D - liczebność szacowana w przedziale 1-5 par (Olech, Olszewski 2010), sporadycznie obserwowana w XX w. (śpiewający samiec w 1980 r. - Zaborów Leśny), stwierdzono również mieszane lęgi z samcem muchołówki żałobnej (1988-89 r.) (Cygan i in. 2003). Obecnie nie stwierdzana, lecz istnieje możliwość, że ze względu na jednostkowe występowanie jest przeoczana.

Lanius collurio - ocena populacji D - szacowana na poziomie ok. 200 par (dane własne KPN), co stanowi znacznie poniżej 0,1% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007). Jednocześnie gatunek lokalnie osiąga wysokie zagęszczenia (dane własne KPN). Gatunek charakterystyczny dla terenów o różnych stadiach zaawansowania sukcesji oraz mozaiki siedlisk typowych dla pasów bagiennych Kampinoskiego PN. Ochrona siedlisk gąsiora sprzyja zarazem ochronie dużo rzadszej jarzębatki, zajmującej te same tereny. Stan zachowania siedliska: II - elementy zachowane w dobrym stanie - tereny otwarte podlegające sukcesji oraz z mozaiką terenów otwartych i leśnych (zajmuje również niewielkie łąki śródleśne). Występuje zarówno na terenach suchych jak i bardziej wilgotnych. Występuje także w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowań ludzkich, w ogrodach, sadach.

Emberiza hortulana - ocena populacji D - bardzo nieliczny, liczebność populacji oceniana na poziomie 0-2 pary (Olech, Olszewski 2010), co stanowi 0,002% populacji krajowej (wg Sikora i in. 2007). Jego liczebność znacznie spadła, gdyż jeszcze w 2003 r. na terenie obszaru obserwowano kilkanaście śpiewających samców (Cygan i in. 2003). Obecnie stwierdzany głównie na terenach rolniczych przylegających do granic obszaru (dane własne KPN).

4.3. Zagrożenia, presje i działania mające wpływ na obszar

Najważniejsze oddziaływania i działalność mające duży wpływ na obszar

Oddziaływania negatywne			
Poziom	Zagrożenia i presje [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
L	G05.04		i
L	B		i
M	X		b
M	E01		i
M	F04		i
L	E03		i
L	H05		i
M	E03.01		i
L	K04.05		i
M	I01		i
L	A01		i
L	H04		i
M	E03.02		i
M	J01		i
L	E03.01		o
M	E01		o
M	G01.02		i
L	C01.01		i
Oddziaływania pozytywne			
Poziom	Działania, zarządzanie [kod]	Zanieczyszczenie (opcjonalnie) [kod]	Wewnętrzne / zewnętrzne [i o b]
L	A04		i
M	G03		i
L	A01		i
M	X		b
L	A03		i
L	B		i
M	E01		i
L	B01		i
M	G01.02		i

Poziom: H = wysoki, M = średni, L = niski.

Zanieczyszczenie: N = stosowanie azotu, P = stosowanie fosforu/fosforanów, A = stosowanie kwasów/zakwaszanie, T = toksyczne chemikalia nieorganiczne,

O = toksyczne chemikalia organiczne, X = zanieczyszczenia mieszane.

i = wewnętrzne, o = zewnętrzne, b = jednocześnie.

4.4. Własność (opcjonalnie)

Typ		[%]
Publiczna	Krajowa/federalna	0
	Kraj	0
	związkowy/województwo	0
	Lokalna/gminna	0
	Inna publiczna	0
Własność łączna lub współwłasność		0
Prywatna		0
Nieznana		100
Suma		100

4.5. Dokumentacja (opcjonalnie)

- 2011 UWAGA! Część pozycji literaturowych została zawarta poniżej tekstu w punkcie "4.2 Wartość przyrodnicza".

Andrzejewski R. 2002. Dane niepublikowane (unpublished data). Andrzejewski R., Chudzińska E., Skibińska E., Pilipiuk I., Kowalski M., Nowicki A. 1995. Diagnoza stanu walorów faunistycznych Kampinoskiego Parku Narodowego i jego otuliny. W: Plan ochrony KPN. NFOŚ. Msc. Anonymus. - - - -. Atlas herpetologiczny Polski. Dbase. IOP PAN, Kraków. Anonymus. 2002. Analiza działalności Kampinoskiego Parku Narodowego za 2001 r. Kampinoski PN, Izabelin. Msc. BirdLife International/European Bird Census Council. 2000. European bird populations: estimates and trends. BirdLife Inter., Cambridge (BirdLife Conservation). 10. Bobiński J. 1976. Rezerваты ścisłe Kampinoskiego Parku Narodowego. Chrońmy Przyr. Ojcz. 32,3: 51-55. Dąbrowski J.S., Krzywicki M. 1982. Ginące i zagrożone gatunki motyli (Lepidoptera) w faunie Polski. Cz. I. Studia Naturae, ser. B. 31: 3-171. Ferchmin M. 1983. Leśne jednostki taksacyjne w Kampinoskim Parku Narodowym. Parki Nar. Rez. Przyr. 4,1: 27-46. Ferchmin M. 1993. Kampinoski Park Narodowy. Parki Nar. Rez. Przyr. 12: 39-45. Ferchmin M. 1999. Charakterystyka geobotaniczna. W: Zintegrowany monitoring środowiska przyrodniczego. Bibl. Monit. Środ., Warszawa. Figat E., Ferchmin M., Głowacki Z., Kowalski M. 1996. Rzadkie i chronione gatunki flory. Plan Ochrony KPN. NFOŚ, KPN. Głowaciński Z. (red.). 1992. Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL, Warszawa. 1-352. Głowaciński Z. (red.). 2001. Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa. Głowaciński Z., Nowacki J. 2004 Polska Czerwona Księga Zwierząt. Bezkręgowce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków Grimmett R.F.A., Jones T.A. (red.). 1989. Important Bird Areas in Europe. ICBP, Cambridge. Gromadzki M., Błaszowska B., Chylarecki P., Gromadzka J., Sikora A., Wieloch M., Wójcik B. 2002. Sieć ostoi ptaków w Polsce. Wdrażanie Dyrektywy Unii Europejskiej o Ochronie Dzikich Ptaków. OTOP, Gdańsk. Gromadzki M., Dyrz A., Głowaciński Z., Wieloch M. 1994. Ostoje ptaków w Polsce. OTOP, Bibl. Monitor. Środ., Gdańsk. Gromadzki M., Gromadzka J., Sikora A., Wieloch M. 2002. Wielkość populacji i trendy liczebności wybranych gatunków ptaków lęgowych w Polsce w latach 1991-2002. ZO PAN, Gdańsk. Msc. Heath M.F., Evans M.I. (red.). 2000. Important Bird Areas in Europe. Cambridge, Northern Europe, BirdLife International. 1. Juszczak K., Olech B. 1997. Liczebność i rozmieszczenie derkacza *Crex crex*, na terenach otwartych Kampinoskiego Parku Narodowego. Not. Orn. 38,3: 197-213. Kępka M., Zaręba R., Chojnicki J. 1987. Gleby i zespoły leśne w rezerwacie Rybitew Kampinoskiego Parku Narodowego. Folia Forest. Polonica, ser. A. 29: 5-23. Kloss M., Wilpiszewska I., Dyguś K. 1993. Zagrożone stanowisko *Chamaedaphne calyculata* w Puszczy Kampinoskiej. Parki Nar. Rez. Przyr. 12,1: 39-48. Liro A., Dyduch-Falniowska A. 1999. Natura 2000 - Europejska Sieć Ekologiczna. MOŚZNIL, Warszawa. ss. 93. Michalska-Hejduk D. 1999. Stan obecny i kierunki zmian zbiorowisk łąkowych i turzycowych Kampinoskiego Parku Narodowego. Katedra Bot., UŁ, Łódź. Msc. Nowak K.A. 1983. Flora strefy podmiejskiej Warszawy. Monogr. Bot. 64: 7-312. Olech B. 2002. Puszcza Kampinowska. Msc. Olech B. 2002. Zarząd Kampinoskiego Parku Narodowego. Msc. Olech B., Owadowska E. 2001. Ochrona fauny w Kampinoskim Parku Narodowym. Strategia ochrony fauny na Mazowszu. Siedlce. Osieck E. 2000. Guidance notes for the selection of important Bird Areas in European Union Member States and EU accession countries. Draft IBA Workshop Brussels, 30 March-2 Apr. 2000. Msc. Rudnicka-Jezińska W. 1969. Grzyby wyższe wydmy śródlądowych Puszczy Kampinoskiej. Monogr. Bot. 30: 3-116. Sikora A., Rhde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. 2007 Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985-2004 Bogucki Wyd. Nauk., Poznań Solon J. 1993. Roślinność rzeczywista - mapa 1:25000. W: Plan ochrony

Kampinoskiego PN. Dyrekcja Kampinoskiego PN, Msc. Solon J. 1995. Diagnoza stanu roślinności Kampinoskiego Parku Narodowego i jego otuliny. W: Plan ochrony Kampinoskiego PN. Dyrekcja Kampinoskiego PN, Msc. Topiński P., Biernacka J. 1985. Wstępne efekty introdukcji bobra europejskiego Castor fiber w lasy Puszczy Kampinoskiej. Parki Nar. Rez. Przyr. 6,2: 71-83. Walczak W., Radziejowski J., Smogorzewska M., Sienkiewicz J., Gacka-Grzesikiewicz E., Pisarski Z. 2001. Obszary chronione w Polsce. Wyd. 3. Inst. Ochr. Środ., Oddz. Gdańsk, Gdynia. Wilk T., Jujka M., Krogulec J., Chylarecki P. 2010. Ostoje ptaków o znaczeniu międzynarodowym OTOP Marki Wołoszyn B. W., Postawa T., Labocha M., Gałusz W., Węgiel W. 1994. Katalog stanowisk nietoperzy w Polsce. CIC, ISEZ PAN, Kraków. Msc. WZR wojew. mazowieckiego. 2002. Dane niepublikowane (unpublished data). Zapisy poprzedniej wersji formularza SFD. Wersje historyczne dostępne w Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska bądź na europejskiej witrynie internetowej <http://natura2000.eea.europa.eu/>

5. STATUS OCHRONY OBSZARU (OPCJONALNIE)

5.1. Istniejące formy ochrony na poziomie krajowym i regionalnym:

[Powrót](#)

Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]	Kod	Pokrycie [%]
PL01	99.91	PL04	0.04		

5.2. Powiązanie opisanego obszaru z innymi formami ochrony:

na poziomie krajowym lub regionalnym:

Kod rodzaju	Nazwa terenu	Rodzaj	Pokrycie [%]
PL01	Kampinoski Park Narodowy	*	99.91
PL04	Warszawski	*	0.04

6. ZARZĄDZANIE OBSZAREM

6.1. Organ lub organy odpowiedzialne za zarządzanie obszarem:

[Powrót](#)

Organizacja:	Kampinoski Park Narodowy
Adres:	Polska Tetmajera 38 05-080 Izabelin
Adres e-mail:	dyrekcja@kampinoski-pn.gov.pl

6.2. Plan(-y) zarządzania:

Aktualny plan zarządzania istnieje:

☐	Tak
☐	Nie, ale jest w przygotowaniu
☒	Nie

7. MAPA OBSZARU

[Powrót](#)

Nr ID INSPIRE:

PL.ZIPOP.1393.N2K.PLC140001

Mapa załączona jako plik PDF w formacie elektronicznym (opcjonalnie)

☒

Tak

☐

Nie

Odniesienie lub odniesienia do oryginalnej mapy wykorzystanej przy digitalizacji granic elektronicznych (opcjonalnie)